

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ :

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ — ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΕΚΤΟΣ

ΙΟΥΛΙΟΣ — ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

1934

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ ΕΚΔΟΤΑΙ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ» — ΣΤΑΔΙΟΥ 46^Α
ΑΘΗΝΑΙ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ἀπὸ τοὺς γνωστότερους, ὅπως ὁ Χάινριχ Μάν, ὁ Ἐμιλ Λούντβιχ, ἡ Βίκι Μπάουμ καὶ ἄλλοι. Ἔτσι ἡ Γερμανία στερήθηκε ἀρχετοὺς ἀπὸ τοὺς καλύτερους λογοτέχνες της, καὶ οἱ ἄλλοι, ὅσοι ἀπόμειναν, μὴ ξέροντας τί νὰ γράψουν καὶ ὑπὸ ποιοῦ πνεῦμα ἐπρεπε νὰ γράψουν, ἢ σταμάτησαν ὁλότελα τὴ λογοτεχνικὴ παραγωγὴ τους, ἢ δὲν ἔγραψαν παρὰ μόνον διθυράμβους γιὰ τὸ Χίτλερ καὶ γιὰ τὴν ἀναγέννηση τῆς Γερμανίας. Βλέποντας τὴν κατάστασι αὐτή, ἡ γερμανικὴ κυβέρνησις ἀποφάσισε νὰ δείξῃ ὄχι μόνον ἀρνητικὸ, ἀλλὰ καὶ θετικὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὴ λογοτεχνικὴ παραγωγὴ, καὶ νὰ ἐνδιαφερθῇ γιὰ τὴν πνευματικὴ διαπαιδαγώγησι τοῦ λαοῦ, σύμφωνα πάντα μὲ τὶς τωρινὰς πνευματικὰς καὶ ἠθικὰς ἀντιλήψεις τῆς ἐπίσημης Γερμανίας.

Μὲ τὸ σκοπὸν αὐτό, τὸ Ὑπουργεῖο Προπαγάνδας ἱδρύσας τὸ «Γραφεῖο παρακολουθήσεως τῆς πνευματικῆς παραγωγῆς», ἓνα ἰδιαιτέρο δηλαδὴ τμῆμα τοῦ Ὑπουργείου ἀπ' ὅπου θὰ περνοῦν τὰ βιβλία πού ἐκδίδονται σ' ὁλόκληρη τὴ Γερμανία καὶ θὰ παρακολουθοῦνται κι' ὅλες οἱ δημοσιεύσεις.

Στὴν ἀρχὴ πολλοὶ νόμισαν ὅτι τὸ γραφεῖο αὐτὸ θὰ ἦταν ἓνα εἶδος ὑπηρεσίας λογοκρισίας καὶ γι' αὐτὸ τὸ Ὑπουργεῖο ἔβγαλε ἓνα ἀνακοινωθὲν ὅπου ἐξηγεῖ ὅτι τὸ καινούργιο γραφεῖο δὲν ἐξασκεῖ κανενὸς εἶδους λογοκρισίας καὶ ὅτι: «ἡ πνευματικὴ παραγωγὴ στὴ Γερμανία θὰ εἶναι καὶ στὸ μέλλον ἐλεύθερη ὅπως καὶ πρὶν. Φυσικὰ, στὴν ἀρχὴ ἔγινε μιὰ ἀπαραίτητη ἐκκαθάρισις, τώρα ὅμως πιά δὲ χρειάζεται παρὰ μονάχα νὰ ὑποδειχθοῦν καὶ νὰ συστηθοῦν στοὺς ἀναγνώστες τὰ βιβλία πού πραγματικὰ ἀξίζουν· αὐτὰ ἔχουν μονάχα τοὺς τόση μορφωτικὴ δύναμη, ὥστε νὰ ἐκτοπίζουν ὅλα τ' ἄλλα, τ' ἀνάξια».

Ἔτσι, τὸ «Γραφεῖο πνευματικῆς παραγωγῆς» ἀποφάσισε νὰ κἀνῃ μεγάλη προπαγάνδα γιὰ τὴ διάδοσι τοῦ γερμανικοῦ βιβλίου σὲ ὅσο τὸ δυνατὸν μεγαλύτερο κύκλον, καὶ μιὰ ἀπὸ τὶς πρῶτες ἐνέργειές του ἦταν ἡ ἐκλογή καὶ ἡ ὑπόδειξι τῶν καλύτερων βιβλίων πού ἐκδίδονται κάθε μῆνα σ' ὁλόκληρη τὴ Γερμανία, μὲ τὸν τίτλον: «Τὰ ἔξη βιβλία τοῦ μηνός».

Τὰ βιβλία αὐτὰ τὰ ὑποδεικνύει τὸ Γραφεῖο, ὅλες οἱ ἐφημερίδες εἶναι ὑποχρεωμέναι νὰ τὰ ἀναφέρουν σὲ περίοπτη θέσι καὶ τὰ βιβλιοπωλεῖα νὰ τὰ ἐκθέτουν στὴ βιτρίνα τους σ' εἰδικὴ κορνίζα.

Φυσικὰ, ἀνάμεσ' ἀπὸ ὁλόκληρη τὴ λογοτεχνικὴ παραγωγὴ τῆς Γερμανίας, αὐτὰ τὰ βιβλία δὲν εἶναι τὰ μόνα πού ἀξίζει νὰ διαβαστοῦν. Εἶναι ὅμως ἐκεῖνα πού ἀντιπροσωπεύουν περισσότερο ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα τὶς κατευθύνσεις τῆς σημερινῆς Γερμανίας. Ἀπὸ τὸ ἄλλο δὲ μέρος, ἡ ὑπόδειξί τους ὑποβοηθεῖ στὴν ἐκλογή του τὸ μεγάλο κοινὸν πού δὲν εὐκολύνεται νὰ ἀγοράζῃ ὅσα βιβλία βγαίνουν, μὰ ὡσὸσο θέλει νὰ παρακολουθεῖ τὴν πνευματικὴν κίνησι τοῦ τόπου του, καὶ φέρνει κιόλα σὲ στενώτερη ἐπαφὴ μαζὶ του συγγραφεῖς πού ὡς τώρα δὲν ἦταν τόσο γνωστοὶ καὶ δημοφιλεῖς.

Ὅπως δὲποτε, ἡ ἐνέργεια αὐτὴ εἶναι μιὰ και-

νούργια καὶ πρωτότυπη ρεκλάμα γιὰ νὰ ζωηρέψῃ κάπως ἡ ἀγοραστικὴ διάθεσι τοῦ κοινού. Καὶ περισσότερο ἐνθουσιασμένοι ἀπὸ ὅλους θὰ εἶναι οἱ ἐκδοτικοὶ οἴκοι.

Τὰ βιβλία πού ξεχώρισε τὸ «Γραφεῖο Πνευματικῆς Παραγωγῆς» γιὰ τὸν μῆνα Ἰούλιον εἶναι ἔξη καθαρὰ λογοτεχνικὰ καὶ ἔξη κοινωνικοῦ περιεχομένου. Τὰ ἔξη πρῶτα περιλαμβάνουν ὅλα τὰ εἶδη τοῦ λόγου, ἐκτὸς ἀπὸ ποιήματα, καὶ εἶναι τρία μυθιστορήματα: Johannes Linke, «Ἐνας χρόνος κυλάει πάνω ἀπ' τὸ βουνό», τὸ πρῶτο ἔργο ἐνὸς νεαροῦ Βαυαροῦ, ἓνα χωριάτικο μυθιστόρημα πού δείχνει ζωντανὰ καὶ περιγραφικὰ τὴ ζωὴ τῶν βουνίσσιων. «Ἡ μεγάλη ἀλλαγὴ», μυθιστόρημα μὲ μεταπολεμικὸ θέμα τοῦ Ludwig Tügel, καὶ τὸ παλιὸ ρομάντισον τοῦ Emil Strauß «Der Engelwint», πού ξαναβγήκε σὲ νέα ἐκδοσι. Τὸ τέταρτο βιβλίον εἶναι ἓνας τόμος διηγήματα τῆς Margarete Schwest-Bentlages, μὲ τὸν γενικὸν τίτλον «Κάτω ἀπὸ τὶς βελανιδιές», καὶ τέλος τὰ δύο τελευταῖα, δύο μικρὰ φυλλαδάκια ὅπου ἔχουν τυπωθῆ δυὸ ραδιοφωνικὰ σκέτς, τὸ «Ἀνοίγουμε ἓνα δρόμον» τοῦ Njerentz-Hagen καὶ τὸ «Γερμανικὸ πάθος» τοῦ Euringer.

Ὅσο γιὰ τὰ βιβλία μὲ κοινωνικὸ περιεχόμενον αὐτὰ ἔχουν πῶς στενὸ γερμανικὸ ἐνδιαφέρον, εἶναι δὲ: «Ἀπὸ τὴν Ἀυτοκρατορικὴν Αὐλὴν στὴν Ἀρχικαγκελλαρία» τοῦ συνεργάτη τοῦ Χίτλερ καὶ ὑπουργοῦ τῆς προπαγάνδας Goebbels, «Ἡ πολιτικὴ διαθήκη τοῦ Ρισελιέ. Τριακόσια χρόνια εὐρωπαϊκῆς ἀσταθείας» τοῦ Hagemann, «Τὸ Σάαρ μας» τοῦ Hagemann, «Παγκόσμιος μεταβολὴ» τοῦ Stegemann καὶ «Schipe-Hake-Hoï» τοῦ Faber.

Τὸ γραφεῖο δήλωσε πὸς δὲν δέχεται καμμιά ὑποβολὴ βιβλίου ἢ χειρογράφου γιὰ ἐξέτασι. Γιὰ ὅσα βιβλία ἐνδιαφέρεται, θὰ ἀπευθύνεται μόνο του στὸν συγγραφέα ἢ στὸν ἐκδότη. Τὰ βιβλία πού διαλέγει θὰ τὰ κἀνῃ γνωστότερα στὸ κοινὸ μὲ τὴ δημοσίευσιν σχετικῶν ἀρθρῶν ἢ κριτικῶν στὶς ἐφημερίδες καὶ τὴν ἀνάγνωσι ἀποσπασμάτων σὶν ραδιόφωνο. Ἐπίσης θὰ συνιστᾷ τὴν ἀγορά τους στὶς διάφορες ὀργανώσεις, σχολεῖα, λέσχες κτλ. καὶ θὰ ὑποχρεῶνῃ τὶς δανειστικὰς βιβλιοθηκὰς νὰ προμηθεύωνται περισσότερα ἀντίτυπα ἀπὸ τὰ βιβλία αὐτὰ γιὰ νὰ μὴν παρουσιαστῇ ἔλλειψι.

ΓΕΩΡΓΙΑ ΤΑΡΣΟΥΛΗ

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

Πλάτωνος: «Συμπόσιον». Κείμενον, μετάφρασις καὶ ἐρμηνεῖα ὑπὸ Ἰ Σουκουτρῆ.

Πολὺ μεγάλο ἐνδιαφέρον γιὰ διάβασμα κλασικῶν ἔργων τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος στὴν τάξι τῶν ἐπιστημόνων μας καὶ τῶν ὀπωσδήποτε μορφωμένων μας, πού ἔχουν μιὰ συνηθισμένη ἐγκυκλοπαιδικὴ μόρφωσι καὶ κάποια γνῶσι τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσας ἀπὸ φοιτησί τους σὲ κλασικὰ γυμνάσια, δὲν μπορεῖ νὰ πῆ πὸς παρατηρεῖ κανεῖς. Κι' αὐτοί, ὅπως καὶ οἱ λιγώτερο μορφωμένοι πού δὲν ἔχουν φοιτήσῃ σὲ

γυμνάσια, ικανοποιούν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὴ φιλαναγνωσία τους μὲ τὸ συνηθισμένο διάβασμα καθημερινῶν ἡμερησίων καὶ μὲ ἄλλα πρόχειρα ἀναγνώσματα ἰδικά μας ἢ ξένα, κι' ἄς εἶναι πολλές φορές αὐτὰ καθαρὰ ἀχυρολογήματα. Καὶ τὰ λογοτεχνικά ἀριστουργήματα, πού ἡ Ἑλληνικὴ ἀρχαιότης ἔχει κληροδοτήσει στὴν ἀνθρωπότητα, τὰ γνωρίζουν καὶ τὰπολαύουν περισσότερο οἱ ὁπωσδήποτε μορφωμένοι τῶν ἄλλων πολιτισμένων ἐθνῶν παρὰ ἡμεῖς πού, τουλάχιστο ὡς πρὸς τὴ γλῶσσα, εἴμαστε πιὸ συγγενεῖς μὲ κείνους πού τὰ ἔγραψαν.

Τὸ φαινόμενο αὐτὸ ἴσως νὰ ἔχη τὸ λόγο του κατὰ πρῶτον στὴν πνευματικὴ νοχέλεια, πού διακρίνει τοὺς περισσοτέρους μᾶς καὶ δὲν ἀντέχει στὸ σχετικὸ κόπο πού ἀπαιτεῖ τὸ διάβασμα σοβαρῶν κάπως ἔργων, ὅπως κατὰ κανόνα εἶναι τὰρχαῖα κλασικὰ συγγράματα. Ἴσως τὸ φαινόμενο αὐτὸ νὰ εἶναι καὶ φυσικὸ ἐπακολούθημα τῆς διδασκαλίας τῶν ἀρχαίων Ἑλληνικῶν στὰ γυμνάσια μᾶς. Μιὰ διδασκαλία ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ξερὴ καὶ ἀγονη, πού φυσικὰ προκαλεῖ τὴν ἀνία, πού μόνον ἀπάνω πάνω ἀσχολεῖται μὲ τὸ νόημα τῶν ἀναγινωσκομένων, καὶ δὲν κατορθώνει ἔτσι νὰ γεννήσῃ στίς ψυχὰς τῶν μαθητευομένων κανένα γενικώτερο γιὰ τὰ ἀρχαῖα συγγράματα ἐνδιαφέρον, ὥστε νὰ αἰσθάνονται οἱ ἀποφοῖτοι τῶν γυμνασίων τὴν ἐπιθυμίαν νὰ διαβάσουν καὶ μετὰ τὴν ἀποπρώτωση τῶν γυμνασιακῶν τους σπουδῶν ἔργα συγγραφέων ἀρχαίων.

Ἴσως ὅμως ἡ κυρία αἰτία, γιὰ τὴν ὁποῖαν ἐλάχιστοι ἀπ' τοὺς μορφωμένους μᾶς ἔχουν τὴ διάθεσιν νὰ διαβάσουν κλασικὰ τῆς ἀρχαιότητος λογοτεχνήματα, εἶναι ἡ ἔλλειψις σὲ μᾶς ἐκδόσεων τῶν ἀρχαίων συγγραμμάτων καταλλήλων γιὰ νὰ χρησιμοποιοῦνται ἀπ' τὸν ποῦν κόσμον. Τέτοιες ἐκδόσεις βέβαια δὲν εἶναι οἱ σχολικὲς, πού προορίζονται γιὰ τοὺς μαθητὰς τῶν σχολείων, καθὼς οὔτε καὶ οἱ λίγο ἢ πολὺ ἐπιστημονικὲς, πού κυρίως εἶναι γιὰ τοὺς φιλόλογους καὶ φοιτητὰς τῆς φιλολογίας. Ἐλάχιστες ἀπ' αὐτὰς τὶς τελευταῖες εἶναι ἔτσι καταρτισμένες, ὥστε νὰ μποροῦν ὁπωσδήποτε νὰ χρησιμοποιηθοῦν κι' ἀπὸ ἀπλοὺς φιλαναγνώστες.

Κατὰ τὰ τελευταῖα πρὸ πάντων χρόνια θέλησαν πολλοὶ τὰρχαῖα Ἑλληνικὰ συγγράματα, προπάντων τὰ ποιητικὰ, νὰ τὰ καταστήσουν γνωστὰ στὸν πολὺν κόσμον μὲ μεταφράσεις. Δὲν εἶν' ἐδῶ ὁ κατάλληλος τόπος, γιὰ μιὰ μιλίση κανεὶς ὅσο πρέπει γιὰ τὸ ποῖον τῶν περισσοτέρων ἀπ' αὐτὰς τὶς μεταφράσεις, ἰδίως γιὰ τὶς μεταφράσεις πού ἔχουν τὸ θάρρος νὰ σερβίρουν στὸ κοινὸν ὄχι φιλόλογοι ἐφωδιασμένοι μὲ τὸν ἀπαιτούμενον ἐπιστημονικὸν καταρτισμὸν καὶ τὴν ἀπαιτούμενη γνῶσιν τῆς ἀρχαίας γλώσσας, ἀλλὰ ἐρασιτέχνες μὲ πολὺ λίγη γνῶσιν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς καὶ μὲ καμιά φιλολογικὴ συγκρότησιν, πού τὶς μεταφράσεις τους τῶν ἀρχαίων λογοτεχνημάτων τὶς κάνουν ἀπὸ ἄλλες ξενόγλωσσες, γαλλικὲς ἢ γερμανικὲς, μεταφράσεις, καὶ πού δείχνονται πολλές φορές καθαρὰ, πῶς οὔτε καὶ μιὰ ματιὰ δὲν ἔχουν ρίξει στὸ ἀρχαῖο κείμενον, πού τάχα ἔχουν μεταφράσει. Αὐτὸ βέβαια διακαίεται νὰ τὸ συμπεράνη κανεὶς καὶ ἀπὸ πολ-

λὰ ἄλλα κι' ἀπὸ τὸ ἐξῆς. Ὑπάρχει μετάφρασις ἀρχαίου δράματος στὴ νεοελληνικὴ, τὴ δημοτικὴ, πού μπορεῖ σὲ πολλὰ νὰ εἶναι καλὴ κι' ἐπιτυχημένη, πού λείπει ὅμως ἀπ' αὐτὴ ὁλόκληρο κομμάτι τοῦ πρωτοτύπου, κι' αὐτὸ ἀπλοῦστα διότι τὸ κομμάτι αὐτὸ λείπει κι' ἀπὸ τὴ γαλλικὴ μετάφρασι, τὴν ὁποῖαν βέβαια εἶχε ὑπ' ὄψιν του αὐτός, πού μᾶς μετέφρασε στὴ νέα Ἑλληνικὴ αὐτὸ τὸ ἀρχαῖο δράμα... Ἔτσι οἱ μεταφράσεις αὐτὲς τῶν ἀρχαίων συγγραμμάτων, πού μᾶς δίνουν οἱ διάφοροι ἐρασιτέχνες μεταφρασταί, μπορεῖ νὰ φαίνονται ὡραῖες καὶ λογοτεχνικὲς (ἡ λέξις εἶναι τοῦ συρμοῦ αὐτὰ τὰ χρόνια), ἀλλὰ κάθε ἄλλο μᾶς παρουσιάζουν σὲ πολλὰ, παρὰ ἐκεῖνα πού γράφει καὶ θέλει νὰ πῇ ὁ ἀρχαῖος συγγραφέας.

Ἀλλὰ ἐκτὸς ἀπ' αὐτοῦ τοῦ εἶδους τὶς μεταφράσεις ἀρχαίων συγγραμμάτων ὑπάρχουν βέβαια καὶ ἄλλες, γραμμένες ἀπὸ ἐπιστήμονες, πού ἔχουν τὴν ἀπαιτούμενη φιλολογικὴ συγκρότησιν, προικισμένοι μερικὸι καὶ μὲ λογοτεχνικὴ δεξιότητα. Εἶναι οἱ καλὲς μεταφράσεις. Κι' ἀπ' αὐτὰς ὅμως πάλι, λίγες ἔχουν τὶς ἀπαιτούμενες εἰσαγωγὰς καὶ τὶς ἀπαραίτητες σημειώσεις, ὥστε νὰ κατατοπίζεται καὶ νὰ πληροφορηθῆται ὅσο πρέπει ὁ ἀναγνώστης γιὰ τὰ πρόσωπα καὶ πράγματα, γιὰ τὰ ὁποῖα γίνεται λόγος στὸ ἀρχαῖο σύγγραμμα. Οἱ περισσότερες ἴσως περιέχουν μόνον τὴν μετάφρασιν τοῦ ἀρχαίου κειμένου καὶ τίποτε περισσότερο. Καὶ τὶς ἀπορίες πού γεννιῶνται κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ μεταφρασμένου κειμένου γιὰ πρόσωπα καὶ πράγματα ἀρχαῖα, ἀφήνεται νὰ τὶς λύσῃ μόνος του ὁ ἀναγνώστης, πρᾶγμα πού σπάνια βέβαια θὰ λάβῃ τὸν κόπον αὐτὸς νὰ τὸ πράξῃ. Κι' ἔτσι, ἀφοῦ φυσικὰ δὲν ὑπάρχει ἡ ἀπαραίτητη κατανόησις τοῦ ἀναγινωσκομένου, δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρχη κι' ἡ πρέπουσα ἐντύπωσις ἀπ' τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ μεταφρασμένου ἀρχαίου λογοτεχνήματος, κι' ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἄλλων.

Αὐτὰς τέλος πάντων εἶναι οἱ ἐκδόσεις κι' αὐτὰς οἱ μεταφράσεις τῶν ἀρχαίων συγγραμμάτων, μὲ τὶς ὁποῖες μπορεῖ σὲ μᾶς τώρα ἕνας μὴ φιλόλογος νὰ γνωρίσῃ, ἂν θέλῃ, τὰ κλασικὰ λογοτεχνήματα.

Ἄλλα πρέπει νὰ καταλάβουμε δυὸ πράγματα. Πρῶτον πῶς μὲ τὴν ἐξήγησιν καὶ μετάφρασιν ἀρχαίων κλασικῶν ἔργων δὲν δικαιῶται νὰ καταπιάνεται ὁ καθένας, ἔστω καὶ ἀξιόλογος λογοτέχνης καὶ ἂν εἶναι, ἀπλῶς καὶ μόνον διότι ξέρεται λίγα ἀρχαῖα Ἑλληνικά. ἀπ' τὰ χρόνια πού φοιτοῦσε στὸ γυμνάσιον, καὶ διότι κοντὰ σ' αὐτὸ ξέρεται κάποια ἢ κάποιες ξένες γλώσσες, κι' ἔτσι μπορεῖ νὰ ἐννοῇ μεταφράσεις ἀρχαίων συγγραμμάτων σ' αὐτὰς τὶς γλώσσες. Ἦ ἐρμηνεῖα κι' ἡ ἐξήγησις κι' ἡ μετάφρασις τῶν ἔργων τῶν κλασικῶν συγγραφέων δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ εἶναι ἀποκλειστικὸν ἔργο ἱκανῶν φιλόλογων, καὶ μόνον φιλόλογων. Αὐτοὶ ἔχουν τὴν ἀπαιτούμενη ἐπιστημονικὴ μόρφωσιν καὶ γνῶσιν τῆς ἀρχαίας γλώσσας, αὐτοὶ μόνον εἶναι σὲ θέσιν νὰ κατανοοῦν ἐν' ἀρχαῖο σύγγραμμα σὲ ὅλο του τὸ πλάτος καὶ τὸ βάθος κι' αὐτοὶ μόνον μποροῦν νὰ ξέρουν τί πρέπει νὰ περιλάβουν σὲ μιὰ ἐκδοσὶ

ένος ἀρχαίου κλασικοῦ ἔργου ἀπὸ κείνα πού χρειάζονται γιανὰ μπορῆ νὰ τὸ κατανοήσῃ καὶ νὰ τὸ αἰσθανθῆ αὐτὸ τὸ ἔργο ἕνας ἀναγνώστης ἐφωδιασμένος μὲ κάποια σχετικὴ προπαιδεῖα.

Δεύτερο, δὲν εἶναι ἡ μετάφρασις τοῦ κάθε ἀρχαίου κειμένου, ὅσοδῆποτε ἐπιτυχημένη καὶ λογοτεχνικὴ κι' ἂν εἶναι ἡ μετάφρασις αὐτῆ, τὸ μόνο πὺν μπορεῖ νὰ κάνῃ, ὥστε νὰ τὸ κατανοῆ καὶ νὰ τὸ αἰσθάνεται ὁ ἀναγνώστης αὐτὸ τὸ κείμενο. Ἡ μετάφρασις εἶναι κι' αὐτῆ ἕνα μέσον, γιανὰ μπῆ κανεῖς στὸ νόημα τοῦ ἀρχαίου συγγραφέα. Μᾶς ἀπαλλάσσει ἀπ' τὸν κόπο νὰ προστρέχουμε σὲ λεξικό, γιανὰ βροῖσουμε τὴ σημασία ἀγνώστων σὲ μᾶς λέξεων καὶ φράσεων τοῦ κειμένου. Μᾶς διευκολύνει στὴ συνεχῆ παρακολούθησι τῶν νοημάτων σὲ δύσκολα μέρη καὶ μᾶς βγάζει ἀπ' τὸν κόπο νὰ ἐπιχειροῦμε νὰ κάνουμε, πολλές φορές χωρὶς κανέν' ἀποτέλεσμα, συντακτικὲς ἀναλύσεις, ἐκεῖ πὺν τὸ κείμενο παρουσιάζει μεγάλες συντακτικὲς δυσκολίες. Εἶναι ἔτσι ἡ μετάφρασις τὸ κυριώτερο βέβαια βοήθημα γιὰ τὴν κατανόησι τοῦ ἀρχαίου κειμένου. Ἄλλο δὲν εἶναι καὶ τὸ πᾶν. Γιατί, στὸ κάτω τῆς γραφῆς, ὅπως ξέρομε, σὲ κάθε ἀρχαῖο κείμενο ὑπάρχουν ἐκφράσεις, ὑπάρχουν λεκτικοὶ τρόποι καὶ λεκτικὲς ἀποχρώσεις, πὺν δὲν μποροῦν νὰ ἀποδοθοῦν μὲ κανένα τρόπο στὴ νέα μας γλῶσσα, (καθὼς καὶ σὲ ὁποιαδήποτε ἄλλη γλῶσσα). Ἔτσι, ὅποιος θέλει νὰ τὸ κατανοήσῃ κάπως, ὅποιος θέλει νὰ τὸ αἰσθανθῆ ἕνα ὁποιοδήποτε ἀρχαῖο κλασικὸ ἔργο, πρέπει νὰ τὸ διαβάσῃ καὶ στὸ πρωτότυπο, νὰ μὴν περιοριστῆ μόνο στὸ διάβασμα τῆς μεταφράσεώς του, ὅσοδῆποτε ἐπιτυχημένη καὶ λογοτεχνικὴ καὶ ἂν εἶναι αὐτῆ ἡ μετάφρασις του. Πρέπει νὰ τὸ διαβάσῃ καὶ στὸ πρωτότυπο, ἀφοῦ μὲ μιὰ κατάλληλη εἰσαγωγῆ, μὲ τὶς κατάλληλες ἐξηγήσεις καὶ σημειώσεις κατατοπισθῆ γιὰ τὰ πρόσωπα καὶ γιὰ τὰ πράγματα, πὺν γίνεται λόγος σ' αὐτὸ τὸ σύγγραμμα, ἀφοῦ μεταφερθῆ, ἔτσι νὰ πῶμε, στὸν κόσμον ἐκείνον, πὺν ζῆ καὶ κινεῖται ὁ ἀρχαῖος συγγραφέας, αὐτὸς καὶ τὰ πρόσωπα καὶ τὰ πράγματα, γιὰ τὰ ὁποῖα μιλεῖ τὸ σύγγραμμά του.

Γι' αὐτὸ μὲ μεγάλη μας χαρὰ πρέπει νὰ χαιρετίσουμε τὴν ἐμφάνισι τοῦ πρώτου βιβλίου τῆς σειρᾶς τῶν ἐκδόσεων, τὶς ὁποῖες ὑπόσχεται νὰ μᾶς δώσῃ ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν μὲ τὴν «Ἑλληνικὴν Βιβλιοθήκην», πὺν ἴδρυσε τελευταῖα μὲ τὴν ἐπικουρία τοῦ Κράτους. Οἱ ἐκδόσεις αὐτὲς, ὅπως δείχνει ὁ πρώτος ἀριθμὸς τους, πὺν ἔχομε ὑπ' ὄψι μας, στὸ διάγραμμά τους ὑπόδειγμα ἔχουν τὶς γνωστὲς ἐκδόσεις κλασικῶν συγγραφέων, πὺν γίνονται στὴ Γαλλία ἀπὸ τὴν Association Budé, καὶ πὺν εἶναι προωρισμένες νὰ ἐξυπηρετοῦν καὶ τῶν φιλολόγων τὶς ἀπαιτήσεις καὶ τοῦ ἄλλου ὅποσοδῆποτε μορφωμένου κόσμου τὶς γενικώτερες πνευματικὲς ἀνάγκες. Μιὰ εἰσαγωγῆ μὲ τὶς ἀναγκαῖες πληροφορίες γιὰ τὸ σύγγραμμα καὶ τὸ ἔργο του, μὲ σχετικὴ ἀνάλυσί του, τὸ ἀρχαῖο κείμενο μὲ ἕν' ἀπλό ἀποκάτω ἀπὸ κάθε σελίδα κριτικὸ ὑπόμνημα, χρήσιμο κυρίως γιὰ τοὺς φιλολόγους, πὺν θέλουν καὶ τὶς διάφορες γραφὲς σὲ ἀμφισβητούμενα μέρη νὰ ξέρουν, ἡ μετάφρασις τοῦ κειμένου καὶ ἐρμηνευ-

τικὲς σημειώσεις ἀποκάτω σχετικὲς μὲ τὰ πρόσωπα καὶ τὰ πράγματα. Μιὰ ἐκδοσις ἔτσι ἐπιστημονικὴ καὶ λαϊκὴ.

Ὁ πρώτος ἀριθμὸς τῆς σειρᾶς τῶν ἐκδόσεων τῆς «Ἑλληνικῆς Βιβλιοθήκης» τῆς Ἀκαδημίας περιλαμβάνει τὸ *Συμπόσιον τοῦ Πλάτωνος*. Τὴν ἐπιμελήθηκε τὴν ἐκδοσι αὐτῆ ὁ γνωστὸς ἔγκριτος φιλόλογος Ἴω. Συκουτρῆς, ὑφηγητῆς στὴ Φιλοσοφικὴ Σχολῆ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, πὺν καὶ τόσες ἄλλες ἀξιόλογες φιλολογικὲς πραγματεῖες ἔχει δημοσιεύσει ἕως τώρα.

Τὸ βιβλίον περιλαμβάνει πρῶτα ἕνα πρόλογο (σελ. 7*—14*), στὸν ὁποῖον ὁ ἐρμηνευτῆς τοῦ Συμποσίου μᾶς πληροφορεῖ, τί ἀρχὲς ἀκολούθησε σχετικά μὲ τὴν ἀποκατάστασι τοῦ κειμένου καὶ τὸ κριτικὸ τὸ ὑπόμνημα, μὲ τὴν μετάφρασί του, μὲ τὴν εἰσαγωγῆ καὶ μὲ τὸ ἐρμηνευτικὸ ὑπόμνημα.

Ἀκολουθεῖ κατόπιν ἡ εἰσαγωγῆ, πὺν πιάνει τὸ περισσότερο μέρος τοῦ βιβλίου (σελ. 15*—254*). Εἶναι κάτι ἡ εἰσαγωγῆ αὐτῆ, πὺν γιὰ τὸ μᾶκρος τῆς κατὰ τὸ πρῶτο ξεφύλλισμα δὲ χτυπᾶ διόλου εὐχάριστα στὸ μάτι ἐκείνου πὺν πρωτοπιάνει στὰ χέρια του τὸ βιβλίον. Κεῖ εὐχεται κανεῖς νὰ μὴν ἐμφανισθῆ ἄλλη ἐκδοσις ἀρχαίου συγγραφέα στὴ σειρᾶ τῶν ἐκδόσεων τῆς «Ἑλληνικῆς Βιβλιοθήκης», πὺν νὰ παρουσιάζεται τόσο μεγάλη ἢ δυσαναλογία μεταξὺ τῆς εἰσαγωγῆς καὶ τοῦ κυρίου μέρους τοῦ βιβλίου. Τὸ πρᾶγμα εἶνε ἀξιοπρόσεκτο κυρίως γιὰ λόγους ψυχολογικούς, γιὰτὶ καθέννας διατίθεται εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ὄχι εὐνοϊκὰ πρὸς ἕνα οἰοδήποτε βιβλίον αὐτοῦ τοῦ εἶδους, ἅμα μὲ πρώτη ματιὰ βλέπῃ μιὰ εἰσαγωγῆ δυσαναλόγως ὀγκώδη.

Ἄλλὰ ἴσως ὁ ἐρμηνευτῆς τοῦ *Συμποσίου τοῦ Πλάτωνος* κ. Συκουτρῆς δὲν πρέπει νὰ κατακριθῆ πολὺ γιὰ τὴν ἔκτασι, πὺν ἔχει δώσει στὴν εἰσαγωγῆ του. Σὲ κανένα ἴσως ἄλλο σύγγραμμα τοῦ Πλάτωνα, καὶ ἴσως σὲ κανένα ἄλλο ἀρχαῖο σύγγραμμα, δὲν παρουσιάζονται τόσα προβλήματα καὶ ζητήματα, πὺν πρέπει νὰ λυθοῦν καὶ νὰ ἀναπτυχθοῦν, γιανὰ προῖδεασθῆ ἐπαρκῶς καὶ νὰ κατατοπισθῆ ὅσο πρέπει ὁ ἀναγνώστης, ὥστε νὰ ἀντιληφθῆ ὅπως πρέπει τὸ πραγματικὸ νόημα τοῦ κειμένου. Ἄμα δὲν ἔχη ἐκ τῶν προτέρων ἐκεῖνος, πὺν μέλλει νὰ διαβάσῃ τὸ *Συμπόσιον τοῦ Πλάτωνος*, ὅσο τὸ δυνατόν πλήρεις καὶ ἀκριβεῖς πληροφορίες γιὰ τὰ συμπόσια τῶν ἀρχαίων, πὺν γενικῶς δὲν ἦταν συμπόσια σὰν τὰ δικά μας, ἅμα δὲν ἔχη τὶς ἀναγκαῖες ἐξηγήσεις γιὰ τὴ χρονολογία τοῦ Πλατωνικοῦ συμποσίου καὶ τὴ χρονολογία τοῦ συμποσίου τοῦ Ἀθηναίου ποιητοῦ Ἀγάθωνα, τὸ ὁποῖον ὑπόκειται ὡς ἱστορικὴ βᾶσις σὲ κείνο, ἅμα δὲν εἶναι ἐπαρκῶς πληροφορημένος γιὰ τὸ θεσμὸ τοῦ παιδικοῦ ἔρωτα στοὺς ἀρχαίους, γιὰ τὴν ἀρχὴ του καὶ τὴν προέλευσί του καὶ γιὰ τὶς διάφορες ἀντιλήψεις πὺν εἶχαν ἐκεῖνοι γιὰ τὸν θεσμὸν αὐτόν, δὲ μπορεῖ βέβαια νὰ εἶναι σὲ θέσι νάντιληφθῆ ὅπως πρέπει ὅσα σχετικά μὲ τὸν ἔρωτα ἐν γένει καὶ σχετικά μὲ τὸν παιδικὸν ἔρωτα λέγονται στὸ Πλατωνικὸ αὐτὸ σύγγραμμα, καὶ εἶναι πολὺ ἐνδεχόμενο νὰ ἀποκομίσῃ ἀπ' τὸ διάβασμά του ἐπιπόλαιες καὶ ἐντελῶς ἐσφαλμένες

ἀντιλήψεις. Για τὸν ἴδιο λόγο πρέπει νὰ εἶναι ἐπαρκῶς προϋδρασμένος ὁ ἀναγνώστης καὶ μὲ μιὰ σαφῆ καὶ ἀκριβῆ ἀνάλυσι τῶν διαφορῶν μερῶν τοῦ συγγράμματος καὶ τῶν γνωμῶν, ποὺ καθὲν ἀπ' τὰ πρόσωπα τοῦ Πλατωνικοῦ συμποσίου ἐκφράζει γιὰ τὸν ἔρωτα καὶ τὰ σχετικὰ μὲ τὸν ἔρωτα ζητήματα στὴν ἀρχαία κοινωνία.

Ἡ ἀνάπτυξι ὅλων αὐτῶν τῶν ζητημάτων, γιανὰ γίνῃ, σύμφωνα μὲ τὴν πρῶταν ἐπιθυμία τοῦ ἐρμηνευτοῦ, ὅσο τὸ δυνατὸν ἀκριβῆς καὶ πλήρης. ἐχρειάστηκε καὶ ἀρχετὸ χῶρο, κι' ἔτσι παρουσιάζεται ἡ εἰσαγωγή στὸ βιβλίον αὐτὸ δυσανολόγως ὀγκώδης. Ἀλλὰ ὁ κόπος ἐκείνου, ποὺ θὰ διαβάσῃ τὴν εἰσαγωγή αὐτή, δὲ θὰ πᾶν στα χαμένα. Θα μπορούσε ἔτσι νὰ μπῆ πιὸ βαθύτερα στὰ νοήματα τοῦ ὑριστουργήματος αὐτοῦ τῆς Πλατωνικῆς διαγοίας, θα ἴδῃ μιὰ εὐσυνείδητη ἐργασία μὲ εὐστοχες γενικῶς καὶ σὲ πολλὰ πρωτότυπες παρατηρήσεις, ὄχι ἀπλᾶ ἀναμασήματα γνωμῶν ξένων φιλολόγων ἐρμηνευτῶν τοῦ Πλατωνικοῦ συμποσίου.

Ἡ μετάφρασις τοῦ Συμποσίου, ἀνεξαρτήτως τῆς γνώμης ποὺ μπορεῖ νὰ ἔχῃ ὁ κ. Συκουτρῆς γιὰ τὴ γραφικὴν μας γλῶσσα, εἶναι σύμφωνα μὲ τὶς ἀπαιτήσεις τοῦ Κανονισμοῦ τῆς «Ἑλληνικῆς Βιβλιοθήκης» τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν στὴν καθαρεύουσα, στὴν ἀπλή καθαρεύουσα. Για μᾶς, ὅπως βέβαια καὶ γιὰ πολλοὺς ἄλλους, εἶναι λυπηρὸν ὅτι μὲ τὴ σειρά τῶν ἐκδόσεων αὐτῶν, ἂν ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν ἐπιμείνῃ μέχρι τέλους στὴν ἀπόφασί ποὺ μιὰ φορὰ ἔχει λάβει στὸν Κανονισμό τῆς «Ἑλληνικῆς Βιβλιοθήκης» γιὰ τῶν μεταφράσεων αὐτῶν τῆ γλῶσσα, εἶναι λυπηρὸν ὅτι ὕστερ' ἀπὸ τὰς Ἐγκυκλοπαιδικὰ λεξικά καὶ ἄλλα κοινῆς χρήσεως γιὰ τὸν πολὺν κόσμον βιβλία ἔρχεται νὰ προστεθῇ καὶ μιὰ ἄλλη ἀκόμη σειρά σοβαρῶν βιβλίων, ποὺ θὰ γράφονται κι' αὐτὰ στὴν καθαρεύουσα, καὶ θὰ συντελοῦν κι' αὐτὰ στὴν παρεμπόδισι τῆς οὐθῆς λύσεως τοῦ γλωσσικοῦ μας ζητήματος καὶ στὴ γλωσσικὴ μας ἀναρχία καὶ ἀκαταστασία. Ποιὰ γλῶσσα κατὰ τὴ γνώμη μου θὰ ἔπρεπε νὰ ἀποδεχθῇ ἡ Ἀκαδημία μας γιὰ τὶς ἐκδόσεις τῆς «Ἑλληνικῆς Βιβλιοθήκης», μπορεῖ νὰ τὸ ἴδῃ κανεὶς στὴν πραγματεία μου, ποὺ δημοσίευσα τελευταία μὲ τὸν τίτλο «Τὸ γλωσσικὸ μας πρόβλημα. Πῶς ἐμφανίζεται τώρα καὶ ποιὰ εἶναι ἡ ὀρθὴ λύσις του»⁽¹⁾ Ἔτσι ἂν, σὺν συντηρητικῷ κατ' ἀρχὴν σωματεῖο, ἡ Ἀκαδημία ἀκολουθοῦσε τὴ μέση ὁδὸ στὴ γλῶσσα τῶν ἐκδόσεων τῆς «Ἑλληνικῆς Βιβλιοθήκης», κι' ἐκάνονε ἡ γλῶσσα τῶν ἐκδόσεων αὐτῶν νὰ εἶναι ἡ κοινὴ ὀμιλουμένη, ἡ νεοδημοτικὴ, τότε καὶ πρὸς τὴ γλωσσικὴ μας πραγματικότητα θὰ προσαρμολογῶταν καὶ στὸ πολὺ ἀναγνωστικὸ κοινὸν θὰ ἔδινε κάτι, ποὺ δὲ θὰ μπορούσε ἀπὸ κανένα σοβαρῶς νὰ πολεμηθῇ, ὅπως δίκαια πολεμοῦνται καὶ ἡ καθαρεύουσα καὶ ἡ ὀρθόδοξη δημοτικὴ μὲ τὶς ἀκρότητές της καὶ τὶς γελοιότητές της σὲ πολλά.

(1) Ἐκδόσις τοῦ Βιβλιοπωλείου τῆς «Ἐστίας», Ἰω. Κολλάρου καὶ Σίας, 1934.

Τέλος πάντων ἡ γλῶσσα τῆς μεταφράσεως τοῦ Συμποσίου, σύμφωνα μὲ τὶς ἀπαιτήσεις τοῦ Κανονισμοῦ τῆς «Ἑλληνικῆς Βιβλιοθήκης», εἶναι μιὰ ἀπλή καθαρεύουσα, μιὰ γλῶσσα ἐν γένει σὰν αὐτὴ τῶν καθημερινῶν ἐφημερίδων. «Ἐγὼ ἐσταμάτησα καὶ τὸν ἐπερίμενα. Ἐκεῖνος τότε μοῦ εἶπεν: Ἀλήθεια, Ἀπολλόδορε, ἐζητοῦσα τελευταίως νὰ σ' εὔρω ἤθελα νὰ μάθω λεπτομερείας διὰ τὴν συγκέντρωσιν τοῦ Ἀγάθωνος καὶ τοῦ Σωκράτους καὶ τοῦ Ἀλκιβιάδου καὶ τῶν ἄλλων, ποὺ ἔλαβαν μέρος εἰς τὸ δεῖπνον τότε, διὰ τὰς ὁμιλίαις περὶ ἔρωτος, τί ἔλεγον. Κάποιος μοῦ ἔκαμε λόγον περὶ αὐτῶν, ὁ ὁποῖος τὰ εἶχεν ἀκούσει ἀπὸ τὸν Φοινικα τοῦ Φιλίππου, μοῦ προσέθεσε δὲ ὅτι καὶ σὺ τὰ ἐγνώριζες· ἀλλὰ δὲν εἶχε νὰ μοῦ εἰπῇ τίποτε συγκεκριμένον. Διηγήσου μοι λοιπὸν σὺ περὶ αὐτῶν. Εἶσαι ἄλλωστε ὁ ἀρμοδιώτερος νὰ ἀνακοινώσῃς τὰς ὁμιλίαις τοῦ φίλου σου...» (Συμποσίου σελ. 2—4). Δὲν μπορεῖ νὰ πῆ κανεὶς πῶς ἡ γλῶσσα αὐτὴ δὲν κινεῖται ὅπως πρέπει μέσα στὸ προδιαγεγραμμένον πλαίσιο τῆς. Ἄν προσκρούει στὸ φυσικὸ γλωσσικὸ μας αἶσθημα, δὲν μπορεῖ νὰ ἰσχυρισθῇ κανεὶς πῶς προσκρούει περισσότερο ἀπ' ὅτι προσκρούει στὸ αἶσθημά μας καὶ ἡ γλῶσσα, ποὺ κάθε μέρα ἔχομε στὰ κύρια ἄρθρα καὶ στὰ ἄλλα ἐκτὸς ἀπ' τὰ χρονογραφήματα τῶν ἐφημερίδων. Καὶ εἶναι γενικῶς σὰν φιλολογικὴ καὶ ὄχι λογοτεχνικὴ, ὅπως κι' ὁ ἴδιος ὁ κ. Συκουτρῆς ρητῶς τὴ χαρακτηρίζει, πολὺ κολῆ καὶ πολὺ ἐπιτυχημένη ἡ μετάφρασις αὐτὴ τοῦ Συμποσίου, καὶ μὲ τὴ βοήθειά της θὰ παρακολουθῆση κανεὶς πολὺ καλά τὸ νόημα τοῦ ἀρχαίου κειμένου.

Ἀστοχίες τῆς μεταφράσεως, ποὺ νὰ ξίξῃ νὰ σημειωθοῦν ἐδῶ, τρεῖς μόνον ἔχω παρατηρήσει ἐγὼ ἀπ' τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος. Πρῶτα στὴν ἀρχὴ (σελ. 2, § 172α) τὸ «Καὶ γὰρ ἐτύγγανον πρῶην εἰς τὸ ἄστυ οἴκοθεν ἀνίων Φαληρόθεν» μεταφράζεται «Πράγματι ἔτυχε πρὸ ἡμερῶν ν' ἀναβαίνω πρὸς τὴν πόλιν ἀπὸ τὸ σπίτι μου εἰς τὸ Φάληρον». Ὁ μεταφραστὴς βέβαια τὸ ἐννοεῖ «ἀπὸ τὸ σπίτι μου, ποὺ εἶναι εἰς τὸ Φάληρον», ἀλλὰ ἡ μετάφρασις αὐτὴ φέρνει κάποια σύγχυσι στὸν ἀναγνώστη. Ἡ σύγχυσις αὐτὴ θὰ ἔλειπε, ἂν μεταφράσουμε «ἀπὸ τὸ σπίτι μου ἀπὸ τὸ Φάληρον», ἀφοῦ ἄλλωστε καὶ στὸ ἀρχαῖο κείμενον ἔχομε *Φαληρόθεν* καὶ ὄχι *Φαληροῖ*.

Δεύτερη ἀστοχία στὴν ἀπόδοσι τοῦ νοήματος τοῦ κειμένου βρίσκω στὴ σελ. 62 (§ 185 σ), ὅπου ἡ φράσις τοῦ κειμένου «*Οὐκ ἂν φθάνοις λέγων, φάναι τὸν Ἀριστοφάνη, ἐγὼ δὲ ταῦτα ποιήσω*». Ὁ κ. Συκουτρῆς μεταφράζει «ὡς ποῦ νὰ πῆς *τρεῖς*, εἶπεν ὁ Ἀριστοφάνης, θὰ τὸ κάμω», καὶ σὲ ὑποσημείωσι γράφει «Καιὼς ἐρμηνεύεται ὑπὸ πάντων ὡς προτροπὴ, πρὸς τὸν Ἐρυξίμαχον νάρχισι γρήγορα τὸν λόγον του» Διέφυγε τὸν κ. Συκουτρῆ ὅτι ὕστερ' ἀπὸ τέτοιες φράσεις, ποὺ σχηματίζονται μὲ τὸ «οὐφθάνω» καὶ μετοχῆ, ὅσάκις ἀκολουθεῖ καὶ ἄλλη πρότασις, τὸ ὅλο νόημα ἀναφέρεται στὸ ὑποκείμενον τοῦ ρήματος *φθάνω* καὶ τῆς μετοχῆς ποὺ τὸ συνοδεύει, μόνον ὅταν ἡ ἀκόλουθη αὐτὴ φράσις συνδέεται μὲ τὴν πρώτη μὲ τὸ *καί*.

(Προβλ. Οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἐφθησαν πυθόμενοι τὸν περὶ τὴν Ἀττικὴν πόλεμον καὶ ἤκον ἡμῖν ἀμυνοῦντες). Ἐδῶ οἱ δύο προτάσεις «οὐκ ἂν φθάνοις λέγων» καὶ «ἐγὼ δὲ ταῦτα ποιήσω» δὲν συνδέονται μὲ τὸ καὶ ἀλλὰ μὲ τὸ δέ, διότι ὄντως ὑπάρχει ἀντίθεσις μεταξὺ τῶν δύο νοημάτων. Καὶ ἡ σειρά ὅλου τοῦ λόγου τὸ δείχνει. Ἀφοῦ ὁ Ἐρυξίμαχος ἔδωσε στὸν Ἀριστοφάνη ὁδηγίες, τί φάρμακα νὰ χρησιμοποιήσῃ, γιανὰ τοῦ περάσῃ ὁ λόξυγγας, πού αἰφνίδια τὸν εἶχε πιάσει, ὁ Ἀριστοφάνης ἀφ' ἐνός, γιανὰ μὴ διακόπτεται ἡ συνέχεια τῆς συμπαικτικῆς διμιλίας γιὰ τὸν ἔρωτα, προτρέπει τὸν Ἐρυξίμαχο νὰ πάψῃ νὰ σχολῆται πιά μ' αὐτὸν καὶ νὰ γινοῦν ἀμέσως νὰ πῆ ὅ,τι φρονεῖ γιὰ τὸν ἔρωτα, καὶ ἀφ' ἐτέρου τοῦ δηλώνει, πὺς αὐτὸς θὰ κάμῃ σιὸ μετὰ τὴν θεραπεία, πὺς ἐκεῖνος τοῦ ἔχει συστήσει. («Κυλά, ἀρχίσε πιά τώρα τὸν λόγον σου, εἶπε ὁ Ἀριστοφάνης, κι' ἐγὼ θὰ τὰ κάμω αὐτά»). Κι' ὁ Ἐρυξίμαχος ἀρχίζει εὐθύς νὰ μιλή.

Τέλος στὴ σελ. 184 (§ 212 β) ἡ φράσις «Ταῦτα δὴ, ὦ Φαῖδρε καὶ οἱ ἄλλοι, ἔφη μὲν Διοτίμα, πεπεισμαι δ' ἐγὼ» μεταφράζεται «Αὐτὰ λοιπόν, Φαῖδρε καὶ σεῖς οἱ ἄλλοι, ἔλεγεν ἡ Διοτίμα, ἐπείσθη δὲ καὶ ἐγὼ». Μιά τέτοια σύνταξις στὴ νέα γλῶσσα («αὐτὰ ἐπείσθη ἐγὼ»), ἔστω καὶ στὴν καθαρῆ, δὲν μπορεῖ βέβαια νὰ εἶναι ὑποφερτὴ. Θὰ μπορούσε νὰ ἀποδοθῆ ἡ παραπάνω φράσις καλύτερα μὲ τὸ «Αὐτὰ λοιπόν . . . ἔλεγε ἡ Διοτίμα καὶ αὐτὰ πιστεύω καὶ ἐγὼ—ἢ—καὶ αὐτὰ εἶναι καὶ ἰδική μου πεποίθησις.»

Ἡ ἐκτύπωσις τοῦ βιβλίου ἀπ' τὰ γνωστὰ ἐκδοτικὰ καταστήματα τῆς «Ἑστίας» Ἰω. Κολλάρου καὶ Σίας σὲ ἐν' ἀπ' τὰ καλύτερα Ἀθηναϊκὰ τυπογραφεῖα ἔγινε μὲ πολλὴ ἐπιμέλεια καὶ φιλοκαλία σὲ ἀρίστης ποιότητος χαρτί. Τυπογραφικὰ σφάλματα ὀλίγα, ἐντελῶς ἐπουσιώδη, παρατηροῦνται σ' αὐτό. Καὶ ἡ τιμὴ τοῦ βιβλίου πολὺ συγκαταβατικὴ. Ἐνα παρόμοιο βιβλίον οὔτε σὲ τριπλάσια καὶ τετραπλάσια τιμὴ δὲν μπορεῖ νὰ τὸ προμηθευθῆ κανεὶς ἀπ' τὴ Γαλλία ἢ ἀπ' τὴ Γερμανία.

ΑΧΙΛΛ. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΣ

Θανάση Πετσάλη : «Τὸ Σταυροδρόμι».

Ἀπὸ τὶς πρώτες σελίδες τοῦ μυθιστορήματος αὐτοῦ καταλαβαίνουμε ὅτι βρισκόμαστε σὲ γνωρισμὸ ἔδαφος. Ὁ κ. Θ. Πετσάλης μένει ὁ συγγραφέας τοῦ «Προορισμοῦ τῆς Μαρίας Πάρνη», μὲ τὶς ἰκανότητες καὶ τὶς ἀδυναμίες του, μὲ τὶς προτιμήσεις καὶ αἰς ἐπιδιώξεις του, μὲ τοὺς ἐκφραστικὸς του τρόπους. Εἶναι, βέβαια, συνέχεια τοῦ «Προορισμοῦ τῆς Μαρίας Πάρνη» τὸ «Σταυροδρόμι». Στὴ συνέχεια ὅμως αὐτὴ μπορούσε νὰ κρατηθῆ ἢ σειρά τῶν γεγονότων,—μὲ τὸ «Σταυροδρόμι» ὁ κ. Πετσάλης περνάει ἀπὸ μιὰ οἰκογένεια σὲ ἄλλη κι' ἀπὸ τὴν προπολεμικὴ γενεὰ στὴ σημερινή,—καὶ συγχρόνως ὁ νέος μυθιστοριογράφος ν' ἀνανεωθῆ, νὰ ἐξελιχθῆ, νὰ προχωρήσῃ πέρα ἀπὸ κεῖ πὺς ἔφτασε

μὲ τὸ πρῶτο ρομάντσο του. Ἡ ἐξέλιξις αὐτὴ δὲ φαίνεται πούθενά Ἀπεναντίας, ἀνὰ ξαναδιαβάσει μερικὲς σελίδες τοῦ πρώτου ρομάντσου του, μένει μὲ τὴν ἐντύπωσιν ὅτι τὰ δύο αὐτὰ ἔργα γράφτηκαν τὴν ἴδια ἐποχὴ καὶ δὲν τυπώθηκαν μόνο μαζί,—δέκα-δώδεκα μῆνες τὸ ἓνα ἔπειτ' ἀπὸ τ' ἄλλο. Καὶ στὸ «Σταυροδρόμι» ἡ ἀφήγησις εἶναι ὁμαλὴ, δὲν κουράζει, δὲν ἀφίνει τὰ κενὰ ἐκεῖνα πὺς δίνουν ἀφορμὴ σὲ τόσες παρανοήσεις καὶ παρεξηγήσεις, τὸ γενικὸ σχέδιον τοῦ μυθιστορήματος δὲν κρύβει τίποτ' ἀπ' ὅσα θέλει νὰ πῆ ὁ κ. Πετσάλης καὶ δὲν ξαφνιάζει μὲ πρωτοτυπίες ἢ μὲ ἰδιοτροπίες. Μόνο κάπου κάπου ἡ διάθεσις εἶναι λυρικώτερη καὶ οἱ περιγραφὲς προσπαθοῦν νὰ δημιουργήσουν ἀτμοσφαῖρα, δὲ στέκονται πολὺ σις λεπτομέρειες πὺς συχνὰ μεταβάλλουν τὸ ἔργο τέχνης σὲ βιβλίον πληροφοριῶν. Ἡ προσπάθεια αὐτὴ εἶναι ἡ μόνη ἐξέλιξις τοῦ κ. Πετσάλη. Ἀλλὰ κι' αὐτὴ δὲ γίνεται σὲ μεγάλη κλίμακα καὶ δὲ μπορεῖ ν' ἀλλάξῃ τὸ σύνολο τοῦ μυθιστορήματος. Κάνει μόνο ἔδῳ κ' ἐκεῖ αἰσθητὲς μερικὲς διαφορὰς ἀπὸ τὸν «Προορισμὸ τῆς Μαρίας Πάρνη». Ὅλα τ' ἄλλα μένουν τὰ ἴδια καὶ δὲν προσφέρουν ὅ,τι περιμένεις ἀπὸ τὴν ἀνάπτυξιν ἐνός ταλέντου.

Ὁ κ. Πετσάλης μὲ τὸ «Σταυροδρόμι» ἀγωνίζεται νὰ δώσῃ ἓναν ἄνθρωπον, τὸν Ἀλέκο Πάρνη, καὶ μαζί μ' αὐτὸν τὰ χαρακτηριστικώτερα γνωρίσματα τῆς ἑλληνικῆς μεταπολεμικῆς ζωῆς. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶναι τὸ κέντρο τοῦ μυθιστορήματος κι' ἀπὸ τὴ δική του σκοπιὰ βλέπουμε κ' ἐμεῖς τὶς ιδέες, τὶς ἀνησυχίες, τὶς πολιτικὲς διαμάχες, τὴν ἠθικὴ μιὰς ἐποχῆς. Ὁ Ἀλέκος Πάρνης γυρίζει ἀπὸ τὴν Εὐρώπην μὲ μόρφωση καὶ μὲ ἰδανικά. Κι' ἀμέσως τὰ χρησιμοποιεῖ γιὰ νὰ συνεχίσῃ τὴν οἰκογενειακὴν παράδοσιν. Πηγαίνει στὸ νησί, πὺς οἱ κάτοικοι τοῦ ἔχουν ἀκόμα μεγάλο σεβασμὸ στ' ὄνομα τοῦ πατέρα του καὶ τοῦ παπποῦ του, ἐπικοινωνεῖ μὲ τοὺς ἀνθρώπους πὺς χρειάζεται τὴν ψήφον τους, τοὺς μιλάει μὲ τὴ γλῶσσα πὺς ἱκανοποιεῖ τὶς ἀπαιτήσεις τοῦ χωριάτη, καὶ σὲ λίγο γίνεται βουλευτὴς. Ἡ ἐκλογὴ αὐτὴ εἶναι μιὰ ἀρχή, πὺς ἔχει μεγάλη κ' ἐπικίνδυνον συνέχειαν. Ὁ Ἀλέκος ἀρχίζει ἓναν ἀγῶνα, στὴ Βουλὴ καὶ σις ἐφημερίδες, πὺς γρήγορα τὸν κάνει ὑπουργόν, πολιτικὸν ἡγέτην καὶ ἀρχηγὸν ἐπαναστάσεως. Ἀνεβαίνει, διαρκῶς ἀνεβαίνει καὶ κανεὶς δὲ μπορεῖ νὰ πῆ πὺς θὰ καταλήξῃ. Θὰ στερεώσῃ τὴ θέσιν του ψηλά, πολὺ ψηλά, ἢ θὰ πέσῃ; Κανεὶς δὲν ξέρει. Τὸ μυθιστορῆμα τελειώνει στὸ πῶς κρίσιμο σημεῖον, ὅταν πρόκειται νὰ ἐκτραπῆ ἢ ἐπαναστάσῃ πὺς ἔχουν ὀργανώσει ὁ Ἀλέκος κ' οἱ φίλοι του,—μιὰ πολιτικοστρατιωτικὴ ὁμάδα πὺς θέλει νὰ ἐπιβάλλῃ πολλὰς κοινωνικὰς μεταβολὰς, χωρὶς ν' ἀρνήται τὴν ἰδέαν τοῦ ἔθνους,—καὶ ἀκριβῶς τὴ στιγμὴ πὺς τοῦ ἀναγγέλλουν ὅτι τὸ ταχυδρομεῖον εἶναι στὰ χέρια τους καὶ ὅτι σὲ λίγο θὰ εἶναι στὴ διάθεσίν τους τ' αὐτοκίνητα καὶ τ' ἀεροπλάνα.

Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς δὲν ἔχει μόνο τὴν πολιτικὴν τὴν ζωὴν. ἔχει καὶ τὴν ἰδιωτικὴν, τὴν κοινωνικὴν, τὴν οἰκογενειακὴν. Κι' ὁ κ. Πετσάλης δὲν παραλείπει νὰ μᾶς τὴ γνωρίσῃ. Ἀπεναντίας, ἐ-